

SESSİZ ALARMDAN SESSİZ ÇIĞLIĞA: DOĞANIN HİKÂYESİNİ DUYMAK

Prof.Dr.Oğuz ÖZAYARAL, MBA, Mikrobiyolog, Koruyucu Sağlık Uzmanı

BAŞLARKEN

Doğaya Saygı Manifestosu 🌱 🗑️

DOĞA KONUŞUYOR.

Ses çıkarmıyor ama çekiliyor...

Renkleri soluyor, sesleri kısılıyor, teni kuruyor.

O, bizden ses değil; his bekliyor.

Küçük adımlarla geldik bu sınıra,

Küçük adımlarla dönebiliriz.

Bir kuş sesiyle, bir yaprakla, bir damla suyla.

Çünkü biz unutmuştuk.

Ama toprak hatırlıyor.

Şimdi biz de hatırlamalıyız:

Doğa bir kaynak değil, dosttur.

Tüketilecek değil, yaşatılacak bir dost.

"Sabah kalktığınızda pencereyi açtınız, ama dışarıdan gelen ilk ses kuş civıltısı değil de egzoz sesi olduysa"

I. Geleceği Korumak: Çevre Bilinci ve Sürdürülebilir Yaşam

Bir sabah pencereden baktığınızda, kuş seslerini değil sadece araç gürültüsünü duyuyorsanız...

Çocuklar toprağın kokusunu değil, ekranın ışığını tanıyorsa...

İşte tam da bu noktada bir şeylerin eksildiğini hissederiz.
İşte çevre bilinci de bu eksikliği fark etmekle başlar.

Çevre bilinci; doğanın sadece bir kaynak olmadığını, onun aynı zamanda bir yuva, bir canlılık, bir gelecek olduğunu bilmektir.

Suyu boşuna akıtmamaktır. Yere düşen ekmeğe saygı duymaktır.

Bir ağacın gölgesine, rüzgârın serinliğine minnetle yaklaşmaktır.

Kendimizden sonra gelenleri de düşünmektir: Çocuklarımızı, torunlarımızı... Henüz doğmamış olanları bile.

Bu bilinç; büyük laflarla değil, küçük davranışlarla şekillenir.

Bir plastik poşeti reddetmek...

İhtiyacımız kadar almak...

Kullanmadığımız lambayı kapatmak...

İşte çevreyi korumak bazen bu kadar basittir.

Ama unutmayalım, doğaya zarar veren sadece fabrika bacaları değildir.

Bazen düşüncesizce attığımız her adım, tükettiğimiz her şey, gezegenin kalbine küçük bir iz bırakır.

Ve bu izler birikir... Tıpkı ayak izleri gibi...

İşte bu yüzden adına **ekolojik ayak izi** derler.

Oysa biz doğayı tüketmek için değil, onunla yaşamak için buradayız.

Çünkü toprak bizsiz de yaşar. Ama biz, topraksız bir hayatı sürdüremeyiz.

"Toprak kokusunu hatırlamıyorsanız ya da gökyüzüne bakmayalı günler geçtiyse"

Eskiler ne güzel söylemiş:

"Toprak ana, su aziz, ağaç can yoldaşı."

Biz bu bilgelikle büyüdük. O zaman neden unuttuk?

Şimdi hatırlamanın, yeniden bağ kurmanın zamanı.
Çevre bilinci; hatırlamaktır.
Saygıyı, merhameti, sadeliği...
Ve en önemlisi, birlikte yaşamının sorumluluğunu.

SU ADALETİ

II. Çevre Bilinci Nedir?

“Doğayı sevmekle başlar her şey...”

Çevre bilinci... Bu, yalnızca doğaya zarar vermemek için alınan önlemlerle sınırlı bir kavram değildir. O aslında bir farkındalık halidir; gündelik hayatın içinde, her nefeste, her adımda, hatta her alışveriş torbasında kendini gösteren bir yaşam tavrıdır.

Bir ağacın gölgesine minnet duymakla başlar. Suyun akışını izlerken israf etmemenin erdemine varmakla devam eder. Çöpe atmadan önce bir daha düşünmeyi öğrenmekle, doğada çözünmeyen bir plastiğin ardında bıraktığı yüz yıllık yalnızlığı hayal edebilmekle gelişir.

“Plastik ve Atık Sorunu”. Plastik yığınlarıyla kaplanmış sahil, ölü balıklar ve çırpınan bir deniz kaplumbağası, bu çevresel felaketin dramatik yüzünü gözler önüne seriyor.

Çevre bilinci, büyük sözlerle değil; küçük seçimlerle kendini gösterir. Bir gün elimize aldığımız plastik bir bardak, diğer gün yürümeyi tercih ettiğimiz kısa bir mesafe...

Bunların hepsi, doğaya bıraktığımız izleri ya büyütür ya da siler.

İşte bu yüzden, çevre bilinci biraz da vicdanla ilgilidir. Yani bir başkasının görmediği yerde bile, yere çöp atmamakla ilgilidir. Kimsenin duymadığı bir ormanda sessizce yürürken kuşları rahatsız etmemekle ilgilidir.

Ve biz insanlar, doğadan koparak, ona yabancılaşarak kendi iç sesimizi de yitirdik. Artık çocuklar bir ineği yalnızca çikolatalı süt kutusunun üzerindeki karikatürden tanıyor. Bir çiçeğin kokusunu ekranın içinden almaya çalışıyoruz. Oysa bir çiçeğin kokusu, sadece burnumuza değil, ruhumuza da dokunur.

Çevre bilinci yalnızca bilgiyle değil; sevgiyle büyür. Sevmeden koruyamayız. Tanımadan sevmeyiz. Doğayı tanımaksa, onunla yeniden konuşmayı öğrenmekten geçer.

Ve bazen bu yeniden tanıma, bir kuşu izleyerek başlar. Bir ağaca dokunarak devam eder. Ardından kendini şu soruda bulursun:

“Ben doğaya ne veriyorum?”

“Su Krizi ve Kirliliği” Yarısı kurumuş, yarısı kirlenmiş bir gölün kıyısında duran kadın figürü, insanın hem çaresizliğini hem de doğayla olan kopukluğunun güçlü bir sembolüdür.

III. Çevresel Sorunların Günümüzdeki Boyutu

“Doğa bize sesleniyor. Ama biz hâlâ kulaklarımızı tıkıyoruz.”

Bir sabah uyanıyorsunuz... Pencereyi açıyorsunuz ama kuşlar yok. Ağaçlar sessiz. Hava ağır, gökyüzü ise gri... Gördüğünüz şey bir şehir manzarası değil, bir uyarı.

Dünya artık bize fısıldamıyor, haykırıyor: “Ben yorulдум.”

Toprak çatlıyor, su çekiliyor, ormanlar susuyor. Her geçen gün bir canlı türü daha siliniyor yeryüzünden. Ve biz, sadece ekranda bir belgesel izliyormuş gibi davranıyoruz. Oysa o belgesel bizim hikâyemiz.

Bir zamanlar okyanuslar mavi bir rüyaydı. Şimdi ise plastik torbaların, pet şişelerin yüzdüğü bir çöplüğe dönüştü. Bir deniz kaplumbağası bir poşeti denizanası sanarak yutuyor... Ve ölmeden önce bizden yalnızca bir şey istiyor: **“Beni unutma.”**

Ormanlar... Binlerce yılın sessiz tanığı... Onlar artık alevlere teslim. Yangınlar bir doğa olayı değil artık; insan eliyle büyüyen bir felaket. Ve her yanan ağaçla birlikte, bir nefesimiz daha eksiliyor.

Havada taşınan mikroplastikler ciğerlerimize iniyor, toprağın altında tarım zehirleri suyu kirliliyor. Suyu içiyoruz, toprağı yiyoruz, havayı soluyoruz... Ve hepsi bize kendini anlatmaya çalışıyor. Ama biz çoğu zaman sadece ‘tüketiyoruz’.

Bütün bu tabloyu değiştirmek mümkün mü? Elbette. Ama önce görmek gerek. Gözle değil, kalple görmek...

Sorunlar büyük ama çaresizlik, seçenek değildir. Doğa bizim düşmanımız değil. O, hâlâ bizim tarafımızda. Yeter ki onu duymayı öğrenelim.

“Gıda İsrafı ve Tarımsal Baskı”. Ön plandaki çöpe atılmış yiyecekler, arka plandaki zor şartlarda çalışan çiftçiler ve bir köşede bekleyen aç insanlar... bu tablo hem israfın çarpıcılığını hem de adaletsizliğin derinliğini gözler önüne seriyor.

“Tabağımızdaki fazlalık, bir başkasının açlığı olabilir”

IV. Çözüm Önerileri ve Bireysel Sorumluluk

“Doğa, hepimizin eviyse... Onu korumak da hepimizin görevidir.”

İyi ki hâlâ umut var. Çünkü her yeni gün, değişmek için bir şans daha sunuyor. Ve bu değişim ne büyük bir icatla ne de dünya liderlerinin alacağı kararla başlayacak. Bir bireyle... belki şu an bu salonda oturan bir kişiyle başlayacak.

Bazen küçücük bir adım, koca bir sistemi sarsar. Musluğu açık bırakmamak. Poşet yerine bez çanta kullanmak. Gerekmediğinde ışığı kapatmak. Atıkları ayırtmak. Belki

balkonunuzda bir saksı domates yetiřtirmek...

Basit mi? Belki.

Ama bu sadelikte büyük bir devrim saklı.

Unutma, doğaya en çok zarar verenler, ‘benim yaptığım ne fark eder ki’ diyenlerdir.

Oysa fark, bir kişinin göstermeye başladığı saygıyla başlar.

Bir başkası görmeden yere çöp atmamakla...

Bir ağaca gölgeye teşekkür etmekle...

Bir çocuğa toprağın kokusunu anlatmakla başlar.

Sorumluluk sadece bilim insanlarının, belediyelerin ya da çevre örgütlerinin değil. Bu dünya herkesin evi. Ve evini herkes korumalı.

Bir sabah uyandığınızda, pencereden dışarı baktığınızda o kuşların hâlâ orada olduğunu fark edersiniz belki. Belki de ağaçlar daha gür, gökyüzü daha mavi...

İşte o zaman anlarsınız:

“Benim küçük değişimim, dünyanın geleceğinde bir iz bıraktı.”

“Uçak Yolculuğu ve Karbon Ayak İzi” Gökyüzünü yaran karbon izi, aşağıdaki yaşam ve yıkım karşıtlığıyla içiçe.

V. Eylem Planı ve İlham Verici Örnekler

Bir kıvılcım...

Bazen sadece bir kıvılcım yeter.

Bir insan fark eder, ardından bir başkası... Sonra bu farkındalık bir mahalleye, bir kente, belki bir ülkeye yayılır.

Bugün burada konuştuğumuz her şey, eğer orada kalırsa sadece bir sohbet olur.

Ama eğer içimizde bir sorumluluğa dönüşürse, işte o zaman **geleceği kurtaracak bir harekete** dönüşür.

Peki ne yapabiliriz?

- ❖ Evde bir 'atık ayırma köşesi' kurabiliriz.
- ❖ Haftada bir gün 'sıfır atık günü' ilan edebiliriz kendi evimizde.
- ❖ Her alışverişte bir 'gerekmeyen' ürünü almamayı seçebiliriz.
- ❖ Bir çocuğa ağaç dikmeyi öğretebiliriz.
- ❖ Sosyal medyada yalnızca tüketimi değil, **doğayı korumayı da paylaşılabılırız.**
- ❖ Çevremizi dönüştürmek için önce **kendimizden** başlayabiliriz.

Biliyor musunuz, Hindistan'da bir adam, 37 yıl boyunca her gün bir ağaç dikmiş. Bugün onun diktiği ağaçlardan oluşan orman, 550 hektarlık bir alanı kaplıyor. Bir kişinin sabrı, binlerce canlıya yuva oldu.

İşte bu yüzden, büyük değişimler için dev bütçelere değil, yürekten gelen niyetlere ihtiyaç var.

Bazen bir selamla başlar. Bazen bir suskunlukla...

Ama yeter ki **niyetimiz yeşersin.**

VI. SON SÖZ: “Bu dünya hepimizin. Ama yarını, yalnızca farkına varanların olacak.”

Son 100 yılda dünya genelinde sıcaklık ortalama 1.2°C arttı. (IPCC) 2023, kayıtlardaki en sıcak yıl oldu ve sıcaklık artışı tahminlerin ötesine geçti. (NASA)

Bu yazıyı okuduğunuz teşekkür ederim...

Bu yolculuğa benimle çıktığınız için...

Bu sessizlikte, bu düşüncelerde... Bir şeyin kıpırdadığını hissediyorum.

Belki bir pişmanlık, belki bir umut, belki de artık “ben de bir şey yapabilirim” diyen o iç ses.

Şimdi burada yazılı olan her cümle, sadece bilgi değildi.

Bir çağrıydı.

Doğadan bize gelen bir çağrı...

Ve şimdi sormak istiyorum:

Ne bırakmak istiyoruz arkamızda?

Tükenmiş bir dünya mı?

Yoksa yemyeşil bir iz mi?

Unutmayalım; doğa bizsiz de var olur. Ama biz, doğa olmadan asla.

Benim size naçizane önerim şu:

Bugün evenizde pencerenizi açın.

Gökyüzüne bakın.

Bir yaprağa dokunun.

Ve kendinize şu soruyu sorun:

“Ben bu dünyaya ne verdim?”

“2050’ye kadar 200 milyondan fazla insan iklim mülteci olmak durumunda kalacak”

Birlikte konuşabiliriz. Belki yeni bir yol haritası bile çizeriz... Kim bilir?